

Referat af ordinært møde i Normudvalget

Tirsdag den 6. marts 2018 kl. 10-15, Agro Food Park 15, Skejby, 8200 Aarhus N.

Deltagere:

Medlemmer af Normudvalget:

Steen Bonde (SBO), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Anette Dodensig Pedersen (ANDPE), Miljøstyrelsen (MST)
Peter Lund (PLU), Institut for Husdyrvidenskab (ANIS), AU
Carl Åge Pedersen (CAP), SEGES
Leif Knudsen (LEK), SEGES
Erik Steen Kristensen (ESK), Institut for Agroøkologi (AGRO), AU
Hanne Bach (HBA), DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi, AU
Brian H. Jacobsen (BHJ), Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi (IFRO), KU

Ad hoc deltagere:

Jakob Møgelvang (JAKM), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Liva Vejlgård (LIVVEJ), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Tobias Holger Baden (TOHOBA), Landbrugsstyrelsen (LBST)
Jens Elbæk (JEL), SEGES
Johannes L. Jensen (JLJ), Institut for Agroøkologi (AGRO), AU
Lene Hegelund (LHE), Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug (DCA), AU
Ingrid K. Thomsen (IKT), Institut for Agroøkologi (AGRO), AU (Referent)

Dato: 9. april 2018

Side 1/5

Dagsorden:

1. Godkendelse af dagsorden.
2. Bemærkninger til referat fra mødet 12. december 2017.
3. Meddelelser.
4. Baggrund for kvælstofprognosen og forslag til indstilling 2018/19. *Leif Knudsen*
5. Status og planer for kvalitetssikring og Drejebog. *Ingrid K. Thomsen*
6. Økonomisk optimale kvælstofnormer 2018/19. *Leif Knudsen*
7. Potentielt ændret kvælstofforbrug som følge af ændringer i normer for 2018/19. *Johannes L. Jensen*
8. Normtal for husdyrgødning. *Hanne Damgaard Poulsen*
9. Næste møde: dagsorden, oplæg mm.
10. Eventuelt.

Ad. 1. Godkendelse af dagsorden.

Dagsorden godkendt uden bemærkninger.

Ad. 2. Bemærkninger til referat fra mødet 12. december 2017.

Ingen bemærkninger.

Ad. 3. Meddelelser.

JAKM redegjorde for, at et lovforslag vedr. første fase af målrettet regulering er i eksternt høring og forventes fremsat til april med ikrafttrædelse 2019. Der lægges op til flere alternativer til målrettede efterafgrøder. Adspurgt af CAP om hvorvidt kortet, der ligger bag oplægget til målrettet regulering, er baseret på GEUS svarede JAKM, at

han ikke kunne redegøre for, hvilke modeller, der ligger bag, men at der i lovforslaget indskrives hoved-indsatsbehov i forhold til vandmiljøplanen. Desuden oplyste JAKM, at der stiles mod et servicetjek af hele gødskningsområdet, hvilket vil blive præsenteret for Normudvalget på et senere tidspunkt. ESK spurgte, om omstruktureringen af MST får betydning for normudvalget. ANDPE svarede, at det fortsat var uvist, men at deltagelse i normudvalget potentielt kunne overgå til departementet. SBO oplyste, at normarbejdet i forhold til LBST var uændret.

Ad. 4. Baggrund for kvælstofprognosen og forslag til indstilling 2018/19.

LEK redegjorde for kvælstofprognosen for 2018/19. Arbejdet med kvælstofprognosen havde fulgt drejebogen, og punkterne var udvalgt efter beskrevne kriterier. Der var anvendt 148 prøver til prognosen. For at sikre laboratoriekvaliteten havde der som sædvanligt været indsendt tre referenceprøver. Disse levede op til de givne krav.

Der var målt mindre N-min i jorden i år sammenlignet med de seneste 11 år. LEK præsenterede et udspil til prognose baseret på inddeling af landet i tre områder med omtrent samme antal prøvepunkter i hver. I disse områder tilsagde prognosen et øget kvælstofbehov på mellem 5 og 10 kg N/ha på finsand og lerjord, hvilket på landsplan potentielt ville give et merforbrug af kvælstof på lidt over 9.000 tons N svarende til 3,6 kg N/ha på hele landbrugsarealet. Indstillingen til kvælstofprognose blev godkendt.

Ad. 5. Status og planer for kvalitetssikring og Drejebog.

AU er i gang med et omfattende arbejde omkring kvalitetssikring og transparens af normarbejdet. Arbejdet sker i samarbejde med SEGES og IFRO og inkluderer bl.a. revision af Drejebogen samt kvalitetssikring af data og beregninger mm.

Den er til den nuværende Drejebog, version 1, udarbejdet et nyt forord og forfatterne er fjernet fra de enkelte kapitler. Der arbejdes i øjeblikket på Drejebog, version 2, og målet er, at et udkast til Drejebog, version 2, foreligger ved efterårsmødet i Normudvalget 2018. Hjemmesiden er under udarbejdelse og vil indeholde kommissorier, drejebøger og referater inden for de tre områder, der fremgår af Normudvalgets kommissorium.

I forbindelse med præsentationen omkring kvalitetssikring og transparens af normarbejdet fulgte en diskussion omkring nødvendigheden af dette arbejde. Herunder om det var rimeligt at bruge ressourcer til denne opgave, når det også var tiltrængt med nye forsøg. ANDPE fandt, at det var nødvendigt at forholde sig selvkritisk til det systemer, man har oparbejdet. IKT mente, at arbejdet med kvalitetssikring og transparens var nødvendigt, for at AU kunne indgå i normarbejdet. LEK mente, at JLLJs kvalitetssikring af enkeltforsøgene var rigtig god, men mente samtidigt, at der skulle være et rimeligt forhold mellem arbejdet med kvalitetssikring og behovet for nye data og markforsøg.

BHJ anså kvalitetssikring af procedurer som en nødvendighed og mente, at der var brug for både modeller og ekstra tjek, og at den megen tid, der blev anvendt på dette, var nødvendig. Noget af det bedste kvalitetstjek ville ifølge BHJ være, hvis vi kunne nå frem til de samme resultater for normindstillinger med andre metoder, f.eks. ved anvendelse af modellen udviklet af Jens Erik Ørum (JEØ), IFRO.

De enkelte punkter i IKTs præsentation blev gennemgået, og der blev opnået enighed om følgende:

- På arbejdsgruppemødet havde der været enighed om, at der burde iværksættes nye forsøg med havre, at der skulle være retningslinjer for håndtering af husdyrgødningstilførsel til vinterraps, og at der burde være fokus på normer for frøgræs og græs i 2019/20. LEK var enig i, at der er brug for flere havreforsøg, men økonomien betød, at der var behov for prioriteringer. LEK var også enig i, at der skulle mere styr på efterårstilført husdyrgødning til vinterraps, og at normerne til frøgræs var dårligt dokumenterede. Mht. normer til fodergræs udtalte LEK, at han i flere år havde foreslået at tage dette emne op.
- ESK og HBA fandt, at der var behov for prioriteringer, og at den præsenterede tidsplan var for ambitiøs. Mht. eventuelle nye forsøg med havre vil det være op til SEGES. JLJ foreslog mht. frøgræs at tage kontakt til René Gislum og Birte Boelt (AGRO, Flakkebjerg) og evt. frøbranchen for at få bedre dokumentation. Fodergræs som fokusområde blev aftalt skubbet til 2020/21, hvor der vil foreligge resultater fra bl.a. SmartGrass-projektet.
- Drejebogen, version 2, præsenteres på efterårsmødet 2018 og lægges ikke på hjemmesiden, før den er godkendt af Normudvalget.
- Drejebogen for kvælstofprognosen opdateres af SEGES, som bl.a. foretager konsekvensrettelser mht. ændrede navne, tilhørsforhold mm. Den opdaterede drejebog for kvælstofprognosen godkendes af både SEGES og AU og lægges efterfølgende på hjemmesiden.

JLJ præsenterede resultater baseret på JEØs model for vinterhvede og vårbyg. Det drejede sig dels om sammenligninger mellem indstillede normer og forfrugtsværdier bestemt hhv. ud fra normal procedure og på basis af JEØs model. Generelt stemte værdierne rimeligt godt overens.

Ad. 6. Økonomisk optimale kvælstofnormer 2018/19.

LEK redegjorde for, at materialet til arbejdsgruppemødet den 20. februar var udsendt fem dage inden mødet og ikke syv dage før, som det skal ifølge kommissoriet. Arbejdsgruppen havde tilsluttet sig indstillingen til normer, som LEK efterfølgende havde rundsendt til Normudvalget. Normerne var indstillet som beskrevet i drejebogen.

LEK gennemgik de rundsendte bilag, herunder hvordan forsøgsdata passede til den indstillede norm. Normen til vinterbyg og vinterhavre (og afgrøder der normfastsættes som disse) samt til vinterraps og kartofler blev foreslået reduceret. Normindstillingen blev godkendt.

Ad. 7. Potentielt ændret kvælstofforbrug som følge af ændringer i normer for 2018/19.

JLJ redegjorde for, hvad ændringerne i de fastsatte normudbytter og kvælstofnormer ville betyde for kvælstofkvoten i 2018/19. Generelt viste udbytterne baseret på Danmarks Statistik en stigende tendens, hvilket ville øge kvælstofkvoten. Reduktionen af kvælstofnormen for vinterraps, vinterbyg mm. trak i den modsatte retning. Effekten af ændringer i normudbytter øgede kvoten med 2.211 t N, mens effekten af ændringer i normen reducerede kvoten med 3.520 t N. Den samlede effekt på landsplan var således en reduktion på 1.308 t N.

I forlængelse af JLJs indlæg opfordrede BHJ til, at der blev nedsat en gruppe bestående af repræsentanter fra AU, SEGES og IFRO til at belyse det forhold, at den ekstra kvælstofkvote, der var til rådighed efter ophævelsen af normreduktionen, ikke blev fuldt udnyttet. Emnet havde været rejst på tidligere normudvalgsmøder, og selvom det ligger uden for Normudvalgets egentlige arbejdsområde, kunne det have interesse for Normudvalget, hvor og på hvilke bedrifter/afgrøder den fulde kvote ikke bliver udnyttet.

Ad. 8. Normtal for husdyrgødning.

PLU orienterede om, at han erstatter Hanne Damgaard Poulsen (HDP) i Normudvalget. PLU præsenterede derefter tidsplanen for indstilling af normer for husdyrgødning, som vil lede frem til den endelige indstilling af normtal ultimo april.

PLU orienterede desuden om, hvilke aktiviteter, der var fokus på i ANIS. Det drejede sig bl.a. om analyser af fosfor i slagtekyllinger, som var igangsat, men ikke ville blive færdiggjort indeværende år. Desuden skulle normtallene for emission fra kvægstalde opdateres med ikrafttrædelse fra i år grundet nye forsøgsresultater. Der var politisk interesse for at få sammenlignelige normtal blandt alle landene omkring Østersøen.

LEK fremhævede, at der vil være meget fokus på fosfor, da det får stor betydning fremadrettet pga. den nye fosforregulering. Der mangler desuden viden om næringsstofmængder på husdyrgødning på landsplan. PLU oplyste, at HDP var i gang med dette arbejde.

ESK ønskede at vide, om der i forbindelse med indstilling af mængder af husdyrgødning forelå drejebog og kommissorium, som kunne lægges på hjemmesiden. IKT oplyste, at HDP arbejdede på at opdatere kommissoriet. PLU orienterede om, at ANIS har sin egen hjemmeside, hvor der bl.a. ligger normtal.

CAP ønskede at vide, om der i forbindelse med indstilling af gødningsmængder ville blive rundsendt materiale til Normudvalgets medlemmer. Dette er ikke gjort konsekvent gennem årene, men ESK fandt, at det burde ske fremadrettet – dog krav om en hurtig procedure. PLU mente at kunne fremsende 2-3 dage før 1. maj, og det blev aftalt, at PLU i forbindelse med det endelige referat melder tilbage om, hvornår materialet mere præcist kan sendes rundt til Normudvalgets medlemmer [*PLU har efterfølgende meddelt, at han forventer at fremsende torsdag d. 26 april*]. Der vil være et vist tidspres i forbindelse med indstilling og godkendelse fra Normudvalgets side.

Ad. 9. Næste møde: dagsorden, oplæg mm.

Der stiles mod at holde et normudvalgsmøde i efteråret 2018. PLU mente ikke at have gødningssammenhænge klar på dette tidspunkt. Måske kunne der komme status på gødningsregnskaberne (JAKM) og resultater fra JEØs arbejde med responsfunktioner i vårbyg.

Ad. 10. Eventuelt.

CAP er på vej på pension, og ESK takkede på udvalgets vegne CAP for hans mangeårige deltagelse i Normudvalgets arbejde.